

MME και Εγκληματικότητα

Στα MME οι δράστες παρουσιάζονται ότι έχουν χαρακτηριστικά διαφορετικά από του συνηθισμένου ανθρώπου, και επειδή ο μέσος ακροατής /τηλεθεατής /αναγνώστης δεν έχει άμεση γνώση, δέχεται ως αληθινή την είδηση που του προσφέρεται για πρόσωπα και καταστάσεις. Η επίδραση των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι έντονη στα μεσαία και κατώτερα στρώματα, σε άτομα νεαρής ή και μεγάλης ηλικίας καθώς και σε άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δημιουργούν μια απλουστευτική άποψη για την εγκληματικότητα, η οποία ταυτίζεται με τα εγκλήματα βίας. Με τον υπερτονισμό των εγκλημάτων βίας και την εμφανισή τους ως άμεσης απειλής, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης καλλιεργούν την εντύπωση ότι αυξάνεται η εγκληματικότητα περισσότερο απ' ό,τι πράγματι συμβαίνει. Γι' αυτό η πλειοψηφία της κοινής γνώμης αποδίδει συνήθως τις αιτίες αύξησης της εγκληματικότητας στις επεικείς ποινές, και θεωρεί ότι σκοπός της ποινής είναι η ανταπόδοση του κακού και εκφοβισμός των εγκληματιών. Το κοινωνικό σύνολο, αισθανόμενο ότι απειλείται από επικίνδυνους κακοποιούς, θεωρεί ως αναγκαία τη λήψη αυστηρών μέτρων ελέγχων ελέγχου για την προστασία του. Έτσι, νομιμοποιείται στην κοινή γνώμη ο μηχανισμός κοινωνικού ελέγχου για τα μέτρα που λαμβάνει προς καταπολέμηση της εγκληματικότητας και δικαιολογείται ο πιθανός περιορισμός των ατομικών δικαιωμάτων για τον ίδιο σκοπό. Ο Foucault παρατηρεί σχετικά: » όσο περισσότερη παραβατική συμπεριφορά υπάρχει, τόσο περισσότερο ανέχεται ο πληθυσμός τον πολιτικό έλεγχο». Παράλληλα, τα μέτρα δίνουν στο κράτος μια επίφαση αποτελεσματικότητας, ότι προστατεύει το κοινωνικό σύνολο με σκοπό την τόνωση του γοήτρου του, και κατ' επέκταση την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης. Με την κατά καιρούς δημιουργία ενός εχθρικού ειδώλου και την τιμωρία του δράστη εγκλημάτων τα οποία αποδοκιμάζονται ιδιαίτερα από την κοινωνία τονώνεται το Υπερεγώ του νομιμόφρονος πολίτη και συγχρόνως συντελείται ένας αποπροσανατολισμός της κοινής γνώμης από επικινδυνότερες πράξεις (μόλυνση, καταστροφή περιβάλλοντος, βλαβερή για την υγεία εκμετάλλευση της εργατικής δύναμης, εμπόριο όπλων και ναρκωτικών, κ'α..). Έχει γραφτεί χαρακτηριστικά ότι η κοινωνία εμφανίζεται ότι καταπολεμά την εγκληματικότητα με όλη της τη δύναμη, στη πραγματικότητα όμως κάνει τα πάντα για να την διατηρήσει.

Η υψηλή εγκληματοφοβία και η στάση των MME

Σύμφωνα με έρευνα της VPRC με τίτλο «Η εγκληματικότητα στους νομούς της Ελλάδας και σε χώρες της Ευρώπης», με εξαίρεση τις ανθρωποκτονίες -στις οποίες η Ελλάδα κατέχει την πέμπτη θέση- η χώρα βρίσκεται στην τελευταία θέση όσον αφορά τα άλλα βίαια εγκλήματα και στην προτελευταία στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (διαρρήξεις και κλοπές αυτοκινήτων).

Ο μέσος όρος συνολικής εγκληματικότητας στην Ελλάδα είναι πολύ μικρότερος απ' ό,τι στα άλλα κράτη - μέλη. Παρ' όλα αυτά, οι Έλληνες (μαζί με τους

Ισπανούς) παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά εγκληματοφοβίας. Αιτία για το οξύμωρο; Οι εγκληματολόγοι αποδίδουν μεγάλη ευθύνη στη στάση των ΜΜΕ. Οπως σημειώνει η κ. Μοσχοπούλου, από τα δημοσιεύματα των εφημερίδων αποκαλύπτεται ότι:

1. Η εγκληματικότητα των μεταναστών υπερ-προβάλλεται σε σχέση με την πραγματικότητα. Σύμφωνα με την εικόνα που αποτυπώνεται στις εξεταζόμενες εφημερίδες, δύο στους τρεις δράστες εγκλημάτων είναι αλλοδαποί.

2. Η εγκληματικότητα των μεταναστών αναπαρίσταται δυσμενέστερα απ' ό,τι εκείνη των Ελλήνων. Οι συντάκτες των ειδήσεων αντιμετωπίζουν τους μετανάστες δράστες περισσότερο αρνητικά (58,8%) απ' ό,τι τους Έλληνες δράστες (45%). Μόλις το 35% των αναφορών είναι ουδέτερο για τους αλλοδαπούς μετανάστες, έναντι του 51% για τους Έλληνες δράστες.

3. Οι ομογενείς αντιμετωπίζονται από τις εφημερίδες με εξίσου αρνητικό τρόπο με τους αλλοδαπούς.

4. Η ενασχόληση των εφημερίδων με την εγκληματικότητα γενικά -και των μεταναστών ιδιαιτέρως- έχει ενταθεί από τα τέλη της δεκαετίας του 1990. Από την αρχή έως το τέλος της δεκαετίας η ενασχόληση του ημερήσιου Τύπου έχει διπλασιασθεί, τη στιγμή που ο αριθμός των εγκληματικών πράξεων -σύμφωνα με την ετήσια Στατιστική Επετηρίδα της Αστυνομίας- έχει αυξηθεί μόλις κατά 12%.

Η προβολή βίας ως μέσο απευαισθητοποίησης

Αρθρογράφος: [Δημήτρης Αγοραστός](#) : 22 Φεβρουαρίου 2009

Μία συνηθισμένη κριτική στην τακτική των ΜΜΕ να προβάλλουν σκηνές βίας είναι πως εν τέλει μας κάνουν πιο αναισθητους στην προβολή της βίας, μιας και αυτή μπαίνει στην καθημερινότητά μας. Ας αναλογιστούμε τις πρόσφατες αναταραχές στην Γάζα και την κάλυψη του γεγονότος από τα ΜΜΕ. Πόσες φορές είδαμε μέσω της τηλεόρασης βομβαρδισμούς, πυροβολισμούς, σοβαρά τραυματισμένους ή ακόμη και σκοτωμένους ανθρώπους; Πόσες όμως από αυτές

τις σκηνές βίας έχουν χαραχθεί στο μυαλό μας; Αναλογικά με τον συνολικό αριθμό τους, πολύ λίγες.

Αλλά το θέμα δεν τελειώνει απλά στον αριθμό των σκηνών που μπορούμε να ανακαλέσουμε. Η απευαισθητοποίηση γίνεται σε ένα πολύ πιο πρωταρχικό στάδιο κωδικοποίησης των γεγονότων που καταγράφουμε στην μνήμη μας. Έχει βρεθεί πως οι φυσιολογικές φοβικές αντιδράσεις μειώνονται όταν κάποιος έρχεται σε συνεχή επαφή με σκηνές βίας. Για παράδειγμα οι Bushman και Anderson (2002) βρήκαν πως όταν κάποιος παρακολουθεί για δεύτερη φορά ένα βίαιο βίντεο οι φυσιολογικές αντιδράσεις του σώματός του (ιδρώτας, χτύποι καρδιάς κ.α.) παρουσιάζονται μειωμένες σε σχέση με την πρώτη φορά που παρακολούθησε ένα παρόμοιο βίντεο. Βλέπουμε δηλαδή πως είναι αναμενόμενο τα βίντεο αυτά εν τέλει να περνούν απαρατήρητα καθώς δεν μας προκαλούν πρωτογενή συναισθηματική αντίδραση για να μας τραβήξουν την προσοχή.

Μία πιο πρόσφατη έρευνα των Bushman και Anderson (2009) γύρω από το θέμα αυτό έχει ακόμη πιο σοκαριστικά αποτελέσματα. Για την ακρίβεια πρόκειται για δύο διαφορετικά πειράματα που προσπαθούν να απαντήσουν στο ερώτημα εάν η παρακολούθηση βίας μας απευαισθητοποιεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην είμαστε πλέον το ίδιο πρόθυμοι να βοηθήσουμε κάποιον συνάνθρωπό μας που βρίσκεται σε κίνδυνο.

Στο πρώτο πείραμα 300 φοιτητές χωρίστηκαν τυχαία σε 2 ομάδες. Τα άτομα της μίας ομάδας έπαιξαν για 20 λεπτά ένα βίαιο παιχνίδι και τα άτομα της δεύτερης ένα μη βίαιο. Μετά το πέρας των 20 λεπτών ο πειραματιστής έδινε στον κάθε συμμετέχοντα (οι οποίοι παίρναν μέρος στην έρευνα ένας-ένας) να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο σχετικά με το παιχνίδι και έφευγε από την αίθουσα. Μέσα σε λίγα λεπτά και ενώ ο συμμετέχοντας ήταν μόνος στο δωμάτιο και συμπλήρωνε το ερωτηματολόγιο, ο πειραματιστής που ήταν έξω από το δωμάτιο έβαζε ένα προηχογραφημένο ηχητικό απόσπασμα στο οποίο δύο επαγγελματίες ηθοποιοί ακούγονταν αρχικά να μαλώνουν/φωνάζουν και μετά από λίγα δευτερόλεπτα να πιάνονται στα χέρια. Μάλιστα, για να γίνει πιο πιστευτή η σκηνή, στο σημείο που οι ηθοποιοί φαίνονταν ότι άρχισαν να βιαιοπραγούν ο πειραματιστής έριχνε μια καρέκλα στο πάτωμα και κλωτσούσε την κλειστή πόρτα του δωματίου στο οποίο βρισκόταν ο συμμετέχοντας. Έπειτα, ο ηθοποιός-θύτης ακουγόταν πως έφευγε από το δωμάτιο χτυπώντας δυνατά την πόρτα, ενώ το θύμα παραπονιόταν για τον πόνο. Αυτό που βρέθηκε είναι πως οι συμμετέχοντες που είχαν παίξει το βίαιο παιχνίδι έκαναν 73 δευτερόλεπτα για να βγουν και να βοηθήσουν το θύμα αφότου ο θύτης υποτίθεται πως είχε φύγει, ενώ όσοι είχαν παίξει το μη βίαιο παιχνίδι έκαναν μόλις 17 δευτερόλεπτα για να βγουν από το δωμάτιο και να προσφέρουν την βοήθειά τους!

Μάλιστα, ακόμη και στην περίπτωση που κάποιος δεν έβγαινε να βοηθήσει το θύμα, υπήρχαν διαφορές ανάμεσα στις δύο ομάδες. Όταν τους ζητήθηκε να αξιολογήσουν πόσο βίαιος ήταν ο καυγάς που άκουσαν έξω (υποτίθεται για να ενημερώσουν τις Αρχές του Πανεπιστημίου για το συμβάν) τα άτομα που

έπαιξαν το βίαιο παιχνίδι ανέφεραν πως ήταν σχετικά ασήμαντος, ενώ τα άτομα που έπαιξαν το μη βίαιο παιχνίδι ανέφεραν πως ήταν αρκετά σοβαρός.

Το δεύτερο πείραμα έγινε υπό πιο φυσιολογικές συνθήκες. Οι πειραματιστές πήγαν σε ένα σινεμά στο οποίο παίζονταν δύο διαφορετικές ταινίες: μία βίαιη και μία μη βίαιη. Μια κοπέλα με πατιρίτσες παρίστανε πως σκόνταφτε κάπου και «τυχαία» της έπεφτε μία εξ' αυτών. Οι πειραματιστές μετρούσαν πόσο χρόνο έπαιρνε στα άτομα που παρακολούθησαν τη βίαιη ταινία ή τη μη βίαιη ταινία να βοηθήσουν την κοπέλα. Αυτό που βρέθηκε ήταν πως αυτοί που παρακολούθησαν την βίαιη ταινία καθυστέρησαν 26% περισσότερο σε σχέση με αυτούς που είχαν δει την μη βίαιη ταινία. Η διαφορά αυτή ήταν στατιστικώς σημαντική.

Μια σημαντική λεπτομέρεια του συγκεκριμένου πειράματος είναι πως όταν το πείραμα γινόταν πριν την προβολή των ταινιών δεν υπήρχε διαφορά μεταξύ αυτών που πήγαιναν να δουν την βίαιη ταινία και αυτών που πήγαιναν στην μη βίαιη, κάτι που επιβεβαιώνει πως ο βασικός παράγοντας για την -ελάχιστα- καθυστερημένη βοήθεια ήταν η προβολή της ταινίας και όχι ενδεχομένως η βίαιη φύση των ατόμων (αν υποθέσουμε πως είναι πιο πιθανό άτομα με τάσεις βίας να βλέπουν βίαιες ταινίες).

Χρόνος καθυστέρησης έως την παροχή βοήθειας πριν και μετά την προβολή της ταινίας

Αυτού του είδους οι έρευνες δείχνουν ξεκάθαρα πως η προβολή βίας στην καθημερινότητά μας μπορεί να μας απευαισθητοποιήσει απέναντι στην βία που βιώνουμε άμεσα στην ζωή μας. Ως αποτέλεσμα αυτού γινόμαστε λιγότερο πρόθυμοι να βοηθήσουμε αυτούς που μας έχουν ανάγκη. Σε αυτό το σημείο βεβαίως μπαίνει το σημαντικό ερώτημα: που ακριβώς είναι τα όρια μεταξύ επαρκούς προβολής βίας ώστε να μας κινητοποιήσει να τη σταματήσουμε και της υπέρμετρης βίας που μας κάνει πιο... αναισθητους σε αυτή;

Προσωπικά θεωρώ πως η απόλυτη έλλειψη βίας στους τηλεοπτικούς δέκτες μας ή στα παιχνίδια δεν θα μας έκανε απαραίτητα πιο αλτρουιστές ή πιο αποτελεσματικούς στην παροχή βοήθειας, μιας και δεν γνωρίζουμε πόσο ακριβώς κρατάει η επίδραση της προβολής τέτοιων σκηνών στα επίπεδα αλτρουισμού μας.

Εισαγωγική Φωτογραφία

- [«Smashed TV», by grantneufeld](#)

Πηγές/Περισσότερες Πληροφορίες

- [Bushman, B. J., & Anderson, C. A. \(in press\). Comfortably numb: Desensitizing effects of violent media on helping others. Psychological Science.](#)
- [Anderson, C.A., & Bushman, B.J. \(2002\). The Effects of Media Violence on Society. Science, 295\(5564\), 2377 – 2379.](#)

Επιδράσεις τηλεοπτικής βίας & γονικός έλεγχος

Το πρώτο ερώτημα που προβάλλει, εν όψει της διερεύνησης του θέματος, είναι κατά πόσο όντως τα παιδιά χρειάζονται προστασία από την τηλεοπτική βία, ποιες είναι οι επιδράσεις της τηλεοπτικής βίας και τι έχουν καταδείξει άλλες έρευνες για τα μοντέλα γονικού ελέγχου της παιδικής τηλεθέασης.

ΑΡΘΡΟ

Το πρώτο ερώτημα που προβάλλει, εν όψει της διερεύνησης του θέματος, είναι κατά πόσο όντως τα παιδιά χρειάζονται προστασία από την τηλεοπτική βία, ποιες είναι οι επιδράσεις της τηλεοπτικής βίας και τι έχουν καταδείξει άλλες έρευνες για τα μοντέλα γονικού ελέγχου της παιδικής τηλεθέασης. Έχουν διενεργηθεί αρκετές ερευνητικές δραστηριότητες αναφορικά με το θέμα και έχουν διατυπωθεί αντικρουόμενες θεωρίες, οι οποίες θεωρούνται πλέον κλασσικές. Σύμφωνα με αυτές τις θεωρίες, οι επιδράσεις της τηλεοπτικής βίας στα παιδιά κυμαίνονται από καταστροφικές έως ευεργετικές. Ορισμένοι επιστήμονες (Feshbach & Singer, 1971) υποστήριξαν ότι η παρακολούθηση τηλεοπτικών σκηνών βίας λειτουργεί «καθαριστικά», εκτονώνοντας βίαιες τάσεις και εξαγνίζοντας το θεατή, όπως επεσήμανε ο Αριστοτέλης για την αρχαιοελληνική τραγωδία. Στον αντίποδα βρίσκεται η θεωρία της διέγερσης, σύμφωνα με την οποία η παρακολούθηση σκηνών βίας από τα Μ.Μ.Ε. ερεθίζει την επιθετικότητα του ατόμου, το οποίο μιμείται όσα βλέπει στην τηλεοπτική οθόνη (Berkowitz, 1962). Σύμφωνα με μια άλλη θεωρία, δεν είναι απλώς θέμα μίμησης, αλλά μάθησης, που είναι μια διαδικασία πολύ πιο βαθιά και μακροπρόθεσμη (Bandura, 1963). Από μια άλλη άποψη, η επαναλαμβανόμενη παρακολούθηση σκηνών βίας κάμπει τις αντιστάσεις του θεατή, ο οποίος εκλαμβάνει τη βίαιη συμπεριφορά ως απόλυτα φυσιολογική, ακόμη και στην πραγματική ζωή. Αυτή είναι η εξήγηση που δίνει η θεωρία του εθισμού (Belson, 1978).

Άλλοι επιστήμονες υποστήριξαν ότι είναι μύθος το να θεωρούμε τους τηλεθεατές παθητικούς δέκτες. Γι' αυτό και έθεσαν το ερώτημα ποιες ανάγκες ικανοποιούν οι τηλεθεατές παρακολουθώντας σκηνές βίας. Αυτή η προσέγγιση ονομάστηκε «Θεωρία των Χρήσεων και των Ικανοποιήσεων» (Blumler & Katz,

1968).

Κατά τους DeFleur και Ball-Rokeach (1975), ο άνθρωπος αναζητά στα Μ.Μ.Ε. πληροφόρηση για τον κόσμο που τον περιβάλλει, συναισθηματική στήριξη και φυγή από τη στυγνή πραγματικότητα σε έναν ονειρικό κόσμο. Από την εξέταση των θεωριών αυτών προκύπτει ότι οι επιδράσεις της τηλεοπτικής βίας δεν είναι μονοσήμαντες. Εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τρεις παράγοντες:

1. Το δέκτη των επικοινωνιακών μηνυμάτων βίας (το μορφωτικό του επίπεδο, την ψυχοκοινωνική του συγκρότηση, την προδιάθεσή του, τις προγενέστερες εμπειρίες του κ.λπ.). Άρα τα παιδιά, που δεν έχουν εμπειρίες, είναι πιο ευάλωτα στις επιδράσεις.

2. Το κοινωνικό περιβάλλον υποδοχής αυτών των μηνυμάτων, που είναι η οικογένεια, το σχολείο, οι φίλοι, ο κοινωνικός περίγυρος. Από αυτά προκαθορίζεται η επιλεκτική παρακολούθηση, η επιλεκτική πρόσληψη και η επιλεκτική ανάγνωση των μηνυμάτων που εμπεριέχονται στις τηλεοπτικές σκηνές βίας.

3. Τα μηνύματα που εκπέμπονται από τις τηλεοπτικές σκηνές βίας. Αν π.χ. η βία επί της οθόνης επιβραβεύεται, τότε εξάγεται φυσιολογικά το μήνυμα για άσκηση ανάλογης βίας και στην πραγματική ζωή, ενώ αν τιμωρείται, τότε αυτό λειτουργεί αποτρεπτικά.

Το συμπέρασμα είναι ότι υπάρχουν αρνητικές επιδράσεις της τηλεοπτικής βίας στα παιδιά, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, άρα τίθεται ζήτημα για την προστασία τους με τον ένα ή τον άλλο τρόπο (Anderson et al, 2003). Ο όρος «προστασία» χρησιμοποιείται συμβατικά, καθόσον αποπνέει πατερναλισμό. Πολλοί επιστήμονες (Masterman, 1980, 1985, 1994, Buckingham 1998, 2000, 2006 κ.ά.) έχουν επισημάνει ότι η λύση βρίσκεται όχι στον προστατευτισμό, αλλά στην καλλιέργεια της οπτικοακουστικής παιδείας, του αλφαριθμητισμού ή της εγγραμματοσύνης στα Μ.Μ.Ε. (media literacy), ώστε τα παιδιά να αυτενεργούν, να επιλέγουν, να διαθέτουν δεξιότητες κριτικής αντιμετώπισης των μηνυμάτων που απορρέουν από την τηλεόραση και γενικότερα τα Μ.Μ.Ε..

Ο ρόλος της οικογένειας θεωρείται καθοριστικός, διότι η οικογένεια είναι ο χώρος υποδοχής και πρόσληψης των τηλεοπτικών εκπομπών. Στις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες, όμως, ο κοινωνικοποιητικός ρόλος της οικογένειας υποχωρεί συνεχώς, λόγω της αποσταθεροποίησης του κοινωνικού αυτού θεσμού (διάλυση γάμων, διαζύγια, αποξένωση, βία στην οικογένεια κ.λπ.). Η νέα κατάσταση του θεσμού της οικογένειας οδηγεί σε ανεξέλεγκτη τηλεθέαση, ιδιαίτερα για τα παιδιά. Η τηλεόραση μετατρέπεται σε ένα είδος «γκουβερνάντας», στην οποία παραπέμπονται τα παιδιά ώστε να ασχοληθούν με κάτι άλλο οι γονείς.

Επίσης, με την απόκτηση δεύτερης και τρίτης τηλεοπτικής συσκευής, η τηλεόραση οδηγεί στην αποξένωση των μελών της οικογένειας. Οι πρακτικές που εφαρμόζουν οι γονείς για τον έλεγχο της παιδικής τηλεθέασης, ενδεχομένως να ανταποκρίνονται στην κατηγοριοποίηση των μοντέλων γενικότερου γονικού ελέγχου, στην οποία κατέληξε η D. Baumrind (1991). Η Baumrind κατέταξε τους γονείς σε τέσσερις κατηγορίες: α) Επιεικείς γονείς. β) Αυταρχικοί γονείς. γ) Επιτακτικοί γονείς. δ) Μη εμπλεκόμενοι-αδιάφοροι γονείς.

Πάντως, η οικογένεια δεν είναι απλώς παθητικός δέκτης των επιδράσεων της τηλεόρασης, αλλά μπορεί να επηρεάσει με πολλούς τρόπους την τηλεόραση. Κατ' αρχάς οι τηλεοπτικοί σταθμοί παράγουν ταινίες, τηλεοπτικές σειρές και δελτία ειδήσεων κ.λπ. αντλώντας τα θέματά τους από την οικογένεια. Το τηλεοπτικό πρόγραμμα δομείται κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται ως επί το πλείστον σε έναν οικογενειακό κοινό (Fiske, 2000). Επομένως, η οικογένεια με τις επιλογές της, στο πλαίσιο του ανταγωνισμού των τηλεοπτικών καναλιών για μερίδια τηλεθέασης, μπορεί να επηρεάσει τη διαμόρφωση του τηλεοπτικού προγράμματος, μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα του τηλεοπτικού περιεχομένου. Προκύπτει όμως το ερώτημα κατά πόσο αφήνονται περιθώρια στο κοινό να επιλέξει, αφού δεν υπάρχουν πολλές επιλογές εξ αιτίας της εξομοίωσης των τηλεοπτικών προγραμμάτων. Τελικά, μήπως οι μετρήσεις τηλεθέασης επιβάλλουν τη μονοκρατορία του «μέσου τηλεθεατή»;...

* Ο δρ. Αναστάσιος Γ. Ρούσσης (Π.Ε. Κοινωνιολόγων Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου) είναι κοινωνιολόγος-εγκληματολόγος, Μ.Α., Μ.Α., διδάκτορας Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου.